

NEDERLANDIEŠU
LATVIEŠU
VĀRDNICA

WOORDENBOEK
NEDERLANDS-
LETS

PRIEKŠVĀRDS

Sastādījusi *Dace Viksna*
Mākslinieks *Uldis Baltutis*

Redaktore *Ilze Čerņevska*
Maketētāja *Lilija Rimicāne*

ISBN 978–9984–859–86–6

© D. Viksna, teksts, 2014
© U. Baltutis, māksl. of., 2014
© «Izdevniecība Avots», 2014

Vārdnīcas 10 000 šķirkļos iekļauts ap 30 000 vārdu nozīmju un vārdkopu. Tie ir nīderlandiešu valodā visbiežāk lietojamie vārdi un vārdkopas.

Vārdnīca domāta latviešu un ārvalstu lasītājiem ar dažādu valodas apguves līmeni.

Materiāla izklāsta veids parādīts sadaļā «Vārdnīcas uzbūve».

Vārdnīca domāta latviešiem, kas dodas uz Nīderlandi un Beļģiju. To ieteicams izmantot par mācību līdzekli tiem, kas sāk apgūt nīderlandiešu valodu.

Ar vārdnīcas palīdzību jūs varēsiet lasīt un tulkot vienkāršus tekstus. Tajā iekļauti vārdi un vārdkopas, ko plaši lieto ikdienā, ceļojumos, kā arī apmeklējot kultūras un zinātnes iestādes. Vārdnīcā sniegtais idiomātisko izteicienu klāsts nav visai plašs.

VĀRDNĪCAS UZBŪVE

Visi nīderlandiešu valodas šķirkļi vārdnīcā ievietoti alfabetā secībā. Tilde (~) aizstāj visu vārdu vai salikteņa pirmo daļu, kas no otrās daļas atdalīta ar paralēlām svītriņām (||), piemēram:

fout *v(m)* -en kļūda; ~**maken** pieļaut kļūdu;...

film||festival *o s* kinofestivāls; ~**journaal** *o s* kinožurnāls;...

Homonīmi ievietoti atsevišķās ligzdās un atzīmēti ar tumšiem mazajiem alfabetā burtiem, piemēram:

as^a *v(m)* -sen ass

as^b *v(m)* 1. pelni *dsk.*; 2. pīšli *dsk.*

Vienā rindkopā dažādas vārdšķiras atzīmētas ar pustrekniem arābu cipariem ar punktiņu, piemēram:

bol 1. *m-len* lode, bumba; 2. *bn* apaļš

Polisemantisku nīderlandiešu vārdu

dažādās nozīmes atzīmētas ar gaišiem arābu cipariem ar iekavu, piemēram:

al 1) viss, visi, visas; 2) jebkurš, ikviens, katrs

Šķirkļiem lietvārdiem dotas norādes par daudzskaitļa formas veidošanu.

Pēc nīderlandiešu darbības vārdiem iekavās dots pagātnes formas galotnes līdzskanis, piemēram:

dinéren (d) pusdienot
éisen (t) pieprasīt

Aiz stiprās konjugācijas darbības vārdiem un īpaši lokāmajiem darbības vārdiem likta zīme * (zvaigznīte).

Norādes par palīgdarbības vārdiem, ar kuru palīdzību veido nepārejošo darbības vārdu saliktās pagātnes formas, dotas apaļajās iekavās, kursīvā, piemēram:

dúiken* (*h, z*) nirt; iegremdēties ūdenī

Atgriezeniskie darbības vārdi ievietoti

attiecīgā darbības vārda rindkopas beigās un rakstīti ar pustrekniem burtiem, piemēram:

óefenen (d) vingrināt; trenēt; **zich ~ vingrinātīs**

Vairākos gadījumos šķirklis papildināts ar stilistisku atzīmi, kas norāda, kurā jomā lieto attiecīgo vārdu vai izteicienu. Šīs stilistiskās norādes dotas latviešu valodā, bet visas pārējās – nīderlandiešu valodā, piemēram:

jántje o -s sar. matrozis

finále v (m) -s muz., sport. fināls

Pārvaldījums (rekcija) vārdnīcā dots kursīvā apaļajās iekavās, piemēram:

grénzen (d) robežoties, būt uz robežas (aan – ar ko)

gréting alkatīgs, kārs (*naar – uz ko, kā*)

Ja prievārdiskam (prepozicionālam) pārvaldījumam nīderlandiešu valodā atbilst bezprievārdisks pārvaldījums latviešu valo-

dā, tad dots vietniekvārds *kas* atbilstošā locījumā, piemēram:

groet m -en sveiciens...; ~en óverbrengen [doen] nodot sveicienu (*aan – kam*)

Retos gadījumos, lai vārds būtu vieglāk uztverams tādam cilvēkam, kas nīderlandiešu valodu pārvalda tikpat labi kā savu dzimto valodu, paskaidrojumi doti nīderlandiešu valodā, piemēram:

grauw pelēks; (*van haar*) sirms

Pēc nozīmes tuvi tulkojumi cits no cita atdalīti ar komatu, bet atšķirīgākas nozīmes – ar semikolu.

Apaļajās iekavās dota tulcotās vārdkopas vai vārda fakultatīvā daļa, piemēram:

jáchtyliegtuig o -en (lidmašīna) iznīcīnātājs

Kvadrātiekvārds dots vārdkopas vai vārda alternatīvais variants, piemēram:

...zij is goed [slecht] gestēmd viņa ir labā [sliktā] omā

NEDERLANDIEŠU ALFABĒTS

(Izrunas transkripcija dota kvadrātieka-vās. «:» apzīmē patskaņa garo izrunu.)

Aa [a:]	Bb [bei]	Cc [sei]
Dd [dei]	Ee [ei]	Ff [ef]
Gg [hei]	Hh [ha:]	Ii [i:]
Jj [jei]	Kk [ka:]	Ll [el]
Mm [em]	Nn [en]	Oo [ou]
Pp [pei]	Qq [kü]	Rr [er]
Ss [es]	Tt [tei]	Uu [ü, u:]
Vv [vei]	Ww [vei]	Xx [iks]
Yy [igrek]	Zz [zet]	

A

áaien (d) apmīļot, glāstīt

aak m, v áken liellaiva

aal m álen zutis

áalbes v (m) -sen jāņogas (*parasti dsk.*)

áalmoes v(m) ...moezen žēlastības dāvana

aan vz. 1. uz; ~ de muur uz (pie) sienas;

2. pie; ~ de deur pie durvīm, ~ tāfel pie galda; 3. kur; ~ de universitéit univer-

sitātē; ~ het hoofd priekšgalā; 4. pa; ~ zijn gezicht pa viņa seju; 5. (*lauj veidot netiešo papildinātāju*): ik schrijf een brief

~ mijn zoon es rakstu vēstuli savam dēlam; 6.: ~ zījn 1) sākties; 2) iedegties,

sākt runāt; 3) ierasties; de trein is in

aántocht vilciens ir pienācis

aan- atdal. darb. v. komponents, kam latv.

val. atbilst pie-, at-, ie-, ap-, uz-, aiz-, sa-

Zwéden Zviedrija

Zweed *m* Zwéden zviedrs

Zweeds zviedru-

zweet *o* sviedri *dsk.*

zwéllen* (*z*) uzpampt, pampt

zwém||bad *o -en* peldbaseins; ~ **broek** *v(m)*

-*en* peldbikses *dsk.*

zwémmen (*h, z*) peldēt

zwéren^a* zvérēt; ~ bij iets loti cienīt

zwéren^b* strutot, pūžņot, augt, milzt

zwérven* klaiņot, klejot, klist

zwéten (*t*) sasvīst

zwéven (*d*) (*h, z*) lidināties, planēt

zwíjgen *1. klusēt, noklusēt; wij zwijgt,

stemt toe klusēšana nozīmē – piekrišana;

2. *o* klusēšana

zwijn *o -en* cūka; wild ~ meža cūka, meža

kuilis

Zwitser *m -s* šveicietis

Zwitserland Šveice

Zwitsers Šveices-, šveiciešu-

zwóegen (*d*) 1. aizelsties; 2. smagi strādāt

zwoel tveicīgs, svelmains

Stiprās konjugācijas

darbības vārdi

un īpaši lokāmie darbības vārdi

Nenoteiksme 1	Pagātne		Divdabja pagātnes forma
	vsk. 2	dsk. 3	
bákken	bákte	bákten	gebákken
bánnen	bánnde	banden	gebánnen
bársten	bárstte	bárstten	gebársten
bedérvēn	bedíerf	bedíerven	bedórven
bedriegen	bedróog	bedrógen	bedrógen
begínnen	begón	begónnen	begónnen
belíjden	beléed	beléden	beléden
bérgen	borg	bórgen	gebórgen
bevélen	bevál	beválen	bevólén
bezwíjken	bezwéek	bezwéken	bezwéken
bídden	bad	báden	gebédén
bíeden	bood	bóden	gebóden
bíjten	beet	béten	gebéten
binden	bond	bónden	gebónden
blázen	blies	blízezen	geblázen
blíjken	bleek	bléken	gebléken
blíjven	bleef	bléven	gebléven
blinken	blonk	blónken	geblónken
bráden	bráaddē	bráadden	gebráden
bréken	brak	bráken	gebróken
bréngen	bracht	bráchten	gebrácht